niai kokliai, kriauninis peilis ir kt.) mažai kuo skiriasi nuo už 3,5 km į PR nutolusio magdeburginio Joniškio miesto, o monetų įvairovė net didesnė nei mieste. Tikriausiai šie panašumai aiškintini tuo, kad 2007 ir 2011 m. tyrinėtoje vietoje Ramybės g. 3 galėjo būti smuklė. Tam neprieštarauja ir tyrinėto objekto strategiškai patogi vieta. 1860 m. Kauno gubernijos žemėlapyje (X–3 lapas) yra pažymėtas Kalnelio (*Гурка*) gatvinis kaimas su 7 sodybomis ir palivarku (*Ф. Кальняле*) kaimo P gale (ant piliakalnio I kalvelės). Šiame žemėlapyje tyrinėtą vietą galima lokalizuoti kaimo viduryje, sankryžoje su Joniškio–Žagarės keliu (1 pav.). 1812 m. Joniškio parapijos žemėlapyje šioje vietoje pavaizduota Pociūnų–Kuisių ir Joniškio–Žagarės kelių sankryža.

Surinkti radiniai saugoti perduoti į JIKM.

The Settlement and Village Site at the Foot of Kalnelis Hillfort II

In 2011, an excavation (a total of 54.9 m^2) was conducted at the site of trenches at Ramybės St. 3 (like in 2007) at the settlement and village site at the foot of Kalnelis hillfort II (Fig. 1). During the 2011 excavation, like the one in 2007, four horizons dating to the 2nd–9th, 10th–13th, 16th–17th, and 18th–19th centuries were recorded.

The 2nd–17th-century cultural layers have sparse finds, in places have been very badly destroyed through ploughing, and are up to 34–60 cm thick (Figs. 2, 6). The remains of two buildings dating to the 2nd–8th and 13th centuries were unearthed. They contained the remains of a stone hearth and a clay dome stove, two 2nd–9th and 19th-century storage pits with animal bones, a small quantity of sherds of 2nd–10th-century hand built pottery with brushed (?), rough, and smooth surfaces (Fig. 3), 13th-century partly thrown decorated pottery, 17th-19th-century rustic, glazed and unglazed oxidation (Fig. 4), faience thrown ceramics, and a small number of isolated artefacts (a 17th-century iron table knife with bone scales (Fig. 5), a piece of flint knapped in the 10th–13th centuries, and several unidentified metal artefacts).

Vitalija Veževičienė

Gręžiniai Vilniaus piliakalnyje su papiliais

2011 m. spalio mėnesį atlikti žvalgomieji tyrimai Vilniuje, Kalnų parko teritorijoje, Vilniaus piliakalnio su papiliais teritorijos vietoje, naujųjų laiptų įrengimo vietoje. Įprasti archeologiniai šurfai eroduojamame kalno šlaite metodologiškai nebuvo tikslingi, todėl nuspręsta, kad šioje specifinėje vietoje tinkamiausias tyrimų metodas būtų geologiniai žvalgomieji gręžiniai. Toks tyrimo būdas šiuo atveju yra informatyvesnis ir saugesnis jautriems kalno šlaitams negu archeologiniai šurfai.

Ištyrus 10 gręžinių laiptų trasos vietoje ir už jos ribų (nuo 0,9 iki 6,1 m gylio), nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio paplitimas priklauso nuo natūralaus vietos, kalno reljefo. Jo storis siekė nuo 0,15 iki 6,1 m.

Viršutinėje kalno terasoje (gręžinys 1) kultūrinio sluoksnio storis 90 cm. Horizontą sudaro permaišytas smėlingas pilkos žemės gruntas. Jame aptiktas apie 1,5x1 cm dydžio raudono molio tinko gabaliukas. Perėjimas į įžemį išsiskiria įstrižiniu rausvesnio smėlio tarpsluoksniu, kas rodytų senojo šlaito liniją.

Didžiojoje šlaito dalyje, gręžinių 3–7 vietose įžemis aptiktas nuo 15 iki 32 cm gylyje po smėlingu šviesiai pilkšvos žemės paviršiniu gruntu. Tokia stratigrafinė situacija yra natūrali erozinių procesų pasekmė. Apatinėje kalno terasoje, gręžinio 2 vietoje, kultūrinio sluoksnio storis siekė 96 cm. Jį sudarė sąnašinio (supiltinio) pobūdžio pilkšvas smėlis. Jame 47–52 cm gylyje rasta smulkių trapių degėsių gabaliukų. 78–83 cm gylyje aptikta keletas smulkių raudono molio plytų su smulkiais skiedinio gabaliukais (trupinių).

Nors gręžinys 2 nuo gręžinio 7 nutolęs tik apie 2 m, jų stratigrafija ir kultūrinio sluoksnio storis skiriasi. Gręžinio 7 vietoje įžemis aptiktas 20 cm gylyje, kas rodytų, jog šis lokalus paaukštėjimas yra supiltinio pobūdžio grunto sankaupa.

Kalno šlaito apačioje, už laiptų trasos ribų, gręžinyje 8 iki 6,1 m gylio (įžemis nepasiektas dėl storo sąnašinio grunto sluoksnio) fiksuotas sąnašinio pobūdžio smulkaus gelsvo smėlio sluoksnis. Nors veikiausiai šis sluoksnis susiformavęs kalvos erozijos metu ir geologų žymimas kaip deliuvinis, visgi teoriškai jį reikėtų laikyti archeologiniu kultūriniu sluoksniu. Jame aptikti 2 atsitiktiniai buitinės keramikos žiesto puodo fragmentai, taip pat rasta pavienių degėsių trupinių. Keramikos fragmentai datuojami XIV a.

Gręžiniuose 9 ir 10, tirtuose arčiau upės, už projektuojamųjų laiptų trasos ribų, po sąnašiniu (deliuviniu) smėlio sluoksniu, 1,8–1,9 m gylyje pasiektas 1,6 m storio juodžemio sluoksnis, kuriame aptikta daug statybinių griuvenų fragmentų (plytų nuolaužų, čerpės fragmentas, keletas buitinės keramikos fragmentų, taip pat ir glazūruotų, smulkus fajanso gabalėlis, sutręšusios medienos atplaišos). Įžemis gręžinyje 9 pasiektas 3,4 m gylyje. Gręžinyje 10 dėl gausių statybinių griuvenų juodžemio horizontas nebuvo pragręžtas ir įžemis nepasiektas. Juodžemio horizontas pagal aptiktus radinius datuojamas XIX a. Jis siejamas su didelės apimties žemės judinimo darbais, prasidėjusiais 1831 m., kai Vilniaus pilių (Aukštutinės, Žemutinės, Kreivosios) teritorijoje pradėta statyti tvirtovė. Tuo metu Kalnų parko teritorijoje vyko intensyvūs II kategorijos tvirtovės įrengimo darbai.

Negalime nustatyti kituose gręžiniuose aptiktų kultūrinių sluoksnių chronologijos, todėl lieka neaišku, kiek šių sluoksnių susiformavimą lėmė žmogaus veikla, o kiek erozijos procesai vyko natūraliai. Du atsitiktiniai XIV a. datuojami žiestos keramikos fragmentai (gręžinys 8) į sąnašinį smėlio sluoksnį veikiausiai pateko iš Bekešo kalvos nuslinkusios aikštelės paviršiaus. Pastarieji radiniai yra vienas iš faktinių požymių, rodančių, jog kadaise šioje teritorijoje būta senojo apgyvendinimo – istorinio Kreivojo miesto.

The Boreholes at Vilnius Hillfort and Fortified Settlement

In 2011, ten boreholes, 0.9–6.1 m deep, were drilled at the site of new stairs at the Vilnius hillfort and fortified settlement on the grounds of Kalnų Park. A 0.15–6.1 m thick diluvial cultural layer was discovered in the majority of them. Boreholes 1, 2, and 8–10 contained 14th–20th-century finds: fragments of ceramics, roof tiles, and bricks. The fragments of 14th-century hand thrown pottery probably found their way into the deposited sand layer from Bekešas Hill's flat top, which had slipped down.